

Hassas Konular

Kosova Çözümlemesi

Ünsal Aktaş

29 Mart 2008

ABD tarihin akışını bilerek hızlandırıyor. Bu tempodaki küresel akışı kontrol edebilen ve hatta istediği zaman arttırabilen yegâne güç olarak “evrensel avantaj”ını isabetle(!) değerlendiriyor. Bilgi, bilişim, teknoloji ve psikolojik ağırlıklı bu modeli kısaca “çok alanlı, eş zamanlı ve yoğun – yaygın gündemli” olarak tanımlayabiliriz.

Hâlen tek muktedir güç olma vasfını sürdüren ABD’yi şayet programladıysa (ki öyle anlaşılıyor) bir tek hamle ile dünyayı asgari üçe bölme başarısından dolayı kutlamak gerekiyor! Bir tarafta ulus devletini koruma telâsında olanlar, diğer tarafta eşikteki cazip ve kolay bağımsızlığa ulaşma gayretinde olanlar ve nihayet bu karmaşada yeni bir dünya açılışının getirileri ve şartlarını değerlendiren kuluçkadaki ülkeler olarak tasnif edebiliriz.

ABD’nin Balkanları ufalama süreci devam ediyor. Kosova bu sürecin keskin ve belirleyici bir dönemeci olarak ABD açısından kolay bir başarı ve stratejik hasılatını teşkil etmiştir. Kosova’nın bağımsızlığı ile AB-ABD destekli, NATO himaye ve kontrollü, BM korumalı özel formülü ile kendine özgü, sipariş usulü yeni devlet modeli üretildi. Böylece Avrupa’nın, içinde KKTC olmayan bağımsız ülkeler listesindeki 50. ülkeyi Balkanlar’ın ikinci Arnavut kökenli devleti olan Kosova oluşturdu. Kosova için 17 Şubat 2008’deki bağımsızlık ilanı; Sırp yönetiminden kurtulmak için başlatılan ve en az Sırp kadar Arnavut milliyetçiliğinin de vazgeçilmez kutsal topraklarını kurtarmak amaçlı bir mücadeleydi. Büyük Arnavutluk projesinin ikinci ayağını oluşturan Kosova’nın bağımsızlığı Türkiye’nin Balkanlardaki çıkarlarıyla ne kadar örtüşecek hep birlikte göreceğiz.

Dünyanın en eski ve sürekli sorunlar yumağını teşkil eden Balkanlar-Kafkaslar - Ortadoğu üçgeninde; ABD bağlantılı “mevzi üsler”den sonra bu defa “ülke nüfuz üsleri”ne geçiş dönemindeyiz. Nitekim Kosova bu tespitin tipik örneğini teşkil etmekte olup benzerleri de beklenmelidir. Kaldı ki sadece Priştine’nin güneyinde bulunan Ferizaj’daki Bondsteel askeri üssü dahi (Küba’daki Guantanamo’dan sonra ki en büyük ABD askerî üssü) çok önemli bir bölgesel üs hüviyetindedir. Daha önce Sırbistan’a bağlı özerk bir bölge olan Kosova’nın yüzölçümü 8.700 km²’dir.

ABD bu bölgede ve mücavir alanlarda “serpme” kavimlerle yakın ve yoğun işbirliğini tercih ediyor. Kürtler ve Arnavutlar bu kavrama uymaktadır. Nitekim Arnavutlar mevcut iki bağımsız devletin ötesinde hemen hemen tüm Balkanlara yayılmış ciddi bir demografik müttefik olup beş ülkede altı milyon civarındadırlar. Keza Kürtler de Ortadoğu merkezli geniş bir coğrafyaya dağılmış durumdadırlar.

Bu mitoz bölünmeyi teşvik eden iklim aralıksız 15-20 yıl daha aynı tempo ve anlayışla yol alırsa, ulaşılabilecek sonuç antik çağların site devletçikleri ile buluşmak olacaktır. Yerel ve yerli tüm değerlerin demode kabul edildiği gelişmeleri besleyen ABD, Balkanlarda bir tür izale-i şüyü (ortaklığın giderilmesi) modelini uygulatarak post-modern bir soğuk savaşı da usul usul gündeme taşıma gayretindedir. Esasen İslâm ve terör bağlamındaki tehdit algılaması başta ABD olmak üzere hiçbir müttefikini de ikna ve tatmin etmemiştir

ABD ısrarla Rusya Federasyonu’nu fiilî hamle yapmaya zorlamaktadır. Bu çerçevede özerk Mitroviça’dan başlayarak bağımsız Trans-Dinyester’e kadar bazı ikramlar Rusya’yı tatmin etmeyecektir. Farklı coğrafyalardaki muhtemel gelişmeler (Transilvanya-Voyvodina-Abhazya-Osetya-Karabağ-Bask, Belüçistan – Çeçenistan – Tataristan – Tibet – Doğu Türkistan - Lübnan Hristiyan Kontluğu) NATO genişleme arzu ve talepleri ile paralel olarak dünyayı yeni bir Postdam-Yalta eşliğine getirebilir. Bu noktada Türkiye’ye, II. Dünya Savaşı sonrasında uygun görülen ve Yalta

Konferansında biçimlenen Amerikan güdümündeki rolün yeni bir versiyonu ve misyonu benimsetilebilir. Bu parselasyonda BOP'tan vazgeçilmesi veya BOP'un genişletilmesi tercihi, sürecin sancısını tayin edici bir başka faktör olarak görünmektedir. Kosova'nın bağımsızlığı Türk-ABD itimatnamesinin yeni yörüngesinin oluşturulduğu ve test edildiği bir döneme denk gelmiştir. Kaldı ki, Balkan politikalarımızın genel eksenini (tarihî, dinî, sempatik ilişkilerimiz) ile örtüşmektedir. Ne var ki reel politiğin kanunları kısa vadede ölçülemeyecek kadar katı ve kalıcıdır.

Seçimler sürecindeki ABD'de iktidar ve yönetim değişimi olsa dahi vaki angajmanların geriye dönüşümü kısa vadede neredeyse imkânsız seviyeye gelmiştir. Dolayısıyla hangi parti yetkili olursa olsun mevcut anlayışın uygulamasını öncelikli ve ağırlıklı olarak sürdürecektir.

Türkiye açısından KKTC hayati bir güvenlik sorunu olup, Kosova örneği bırakınız tanınmayı lehte bir müzakere imkânı olarak dahi değerlendirilememiştir. Öte yandan Kırım Özerk Cumhuriyeti (KÖC) ise ABD-AB ve RF açısından özel ve gizli gündemi teşkil etmektedir. Bu coğrafyaya ilişkin niyetler için henüz taraflardan kimse açık ve kararlı bir politika izlememektedir. Özellikle enerji koridorları ve güzergâhları ile Karadeniz'in artan kıymeti ilgili merkezleri şimdilik sükûnete davet etmektedir. Dolayısıyla Kırım Avrasya'nın kilidi olma niteliğini korumaktadır. Kosova, küresel çıkar ve dengelerin değişmez tunç kanunu olan "milletler mücadelesi"nin bölgesel bir adımının hikâyesidir.

Ünsal Aktaş, Avukat, KÖKSAV Kurucular Kurulu ve KÖKSAV Kırım-Kafkasya Araştırmaları Enstitüsü Yönetim Kurulu Üyesidir.

KÖKSAV E-Bülteni, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı (KÖKSAV) tarafından çıkarılmaktadır. KÖKSAV bağımsız ve bağlantısız, günlük siyasî konumu olmayan bir kurumdur; merkezine Türkiye ve Türk dünyasını alarak araştırmalarını ulusal ve uluslar arası sosyal, siyasî ve stratejik konulara yoğunlaştırır, araştırma ve incelemeler yapar. Dolayısıyla, bu yayında ifade edilen bütün görüşler, değerlendirmeler ve varılan sonuçlar yalnızca yazarlarına aittir.

© 2008, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı. Bütün hakları saklıdır.